

VERSLAG LAND- EN TUINBOUWRAAD

Datum vergadering: 5 mei 2025

Aanwezig: Arthur Orlans (schepen van Landbouw), Alex Eekelaers (dienst Milieu en Landbouw, diensthoofd), Pauline Weterings (dienst Milieu en Landbouw, secretaris), Carine Muyldermans, Chris Andries, Chris Van Steenwinkel, Francis De Prins, Johan Teughels, Julien De Prins, Koen Verbruggen, Kurt Verbruggen, Luc Selleslagh, Nadine Cremie, Paul Vander Elst, Tim Maes, Wilfried Maes, Wim Dalemans, Lucas Vanermen (RLRL), Louis (RLBK) en Greet Aernouts (RURANT)

Verontschuldigd: Albert Schillemans, Albert Van Alsenoy, Brent Selleslagh, Dirk Janssens, Irene De Haes, Koenraad De Wit, Maarten Maes en Maria Dierickx

Spreeker: Lucas Vanermen (RLRL), Greet Aernouts (RURANT), Chris Van Steenwinkel (WBE Rupeldal De Bocht, lid van de land- en tuinbouwadviesraad) en Pauline Weterings (dienst Milieu en Landbouw, secretaris).

AGENDA

- Verwelkoming
- Goedkeuring verslag
- Toelichting: project Lokale Voedselregisseur door Greet Aernouts (RURANT) en Lucas Vanermen (RLRL)
- Nieuw verkozen raad van bestuur (voorzitter en ondervoorzitter)
- Toelichting: erkenning van 9 juli 2024 door Pauline Weterings
- Toelichting: onderzoek naar de impact van kraaiachtigen op gewassen door Chris Van Steenwinkel
- Varia:
 - o Suggesties voor het veranderen van de statuten
 - o Voorstel: bezoek aan Mechelse landbouwbedrijven
 - o Voorstel: vergaderdata voor de land- en tuinbouwraad
 - o WhatsApp voor vergaderingen
 - o Water voor landbouw

VERWELKOMING

Kurt Verbruggen, voorzitter van de adviesraad, verwelkomt de leden van harte welkom.

GOEDKEURING VERSLAG

Het verslag van de vorige vergadering (11 februari 2025) werd goedgekeurd. Er waren geen opmerkingen.

TOELICHTING: PROJECT LOKALE VOEDSELREGISSEUR DOOR GREET AERNOUTS (RURANT) EN LUCAS VANERMEN (RLRL)

Greet Aernouts, werkzaam bij RURANT – een organisatie die werkt rond plattelandsontwikkeling – gaf een toelichting over het project *Lokale Voedselregisseurs*, waarbij Stad Mechelen als partner betrokken is.

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) lanceerde in oktober 2023 een oproep tot projecten die gericht zijn op het optimaliseren, stimuleren en steunen van de korte keten. Met deze oproep wil de Vlaamse overheid lokale voedselregisseurs ondersteunen: een persoon of team die tijd en middelen krijgen om lokaal aan een voedselverhaal te sleutelen. Het uiteindelijke doel is om samenwerking binnen de korte keten te bevorderen en nieuwe vormen van samenwerking tussen landbouwers en bewoners te stimuleren. In totaal ontving VLM twaalf projectvoorstellen, waarvan vier geselecteerd werden voor uitvoering. Eén van de goedgekeurde projecten is het project 'Regeneratief Landbouwlandschap in Rivierenland en Brabantse Kouters'.

Binnen dit project bundelen RURANT, Regionaal Landschap Brabantse Kouters (RLBK), Regionaal Landschap Rivierenland (RLRL), een aantal actieve landbouwers, Stad Mechelen, Gemeente Zemst en tal van andere partners hun krachten om de lokale voedselproductie te versterken. Duurzaamheid en samenwerking vormen daarbij de rode draad. De focus ligt op het regeneratief landbouwlandschap in Rivierenland en Brabantse Kouters. Het project streeft ernaar om de twee Regionale Landschappen (Zemst-Mechelen) met elkaar te verbinden, én natuur en landbouw dicht bij elkaar te brengen.

Het project is opgebouwd rond drie doelstellingen:

1. Versterken van een leefbare, toekomstbestendige landbouw door nieuwe samenwerkings- en verdienmodellen
2. Bevorderen van de agrobiodiversiteit (bv. akker- en weidevogels)
3. Verhogen van het draagvlak voor en de identiteit van het landbouwgebied vanuit beleving en educatie

Lucas Vanermen, medewerker bij Regionaal Landschap Rivierenland, gaf een toelichting over de tweede doelstelling: het bevorderen van de biodiversiteit binnen het agrarisch landschap, met als doel landbouwers te motiveren en te betrekken bij een actieve rol in het beheer van het agrarisch landschap.

Concreet gaf Lucas Vanermen een toelichting over het beheer en behoud van kleine landschapselementen (KLE's) – zoals houtkanten, hagen, knotbomen of bomenrijen – die vaak voorkomen langs perceelsgrenzen. Deze lijn- of puntvormige groenelementen, vaak gelegen langs de perceelsgrenzen en oorspronkelijk aangelegd door de mens, hebben een belangrijke natuurwaarde. Deze elementen vormen een essentieel onderdeel van het agrarisch landschap en zijn cruciaal voor soorten die sterk afhankelijk zijn van deze omgeving, zoals akker- en weidevogels. Beheer van deze landschapselementen draagt bij aan het versterken van de agrobiodiversiteit. Hierdoor krijgen typische agrarische soorten, zoals akker- en weidevogels, opnieuw meer kansen.

Na WO II zorgde modernisering voor meer efficiëntie, maar dit ging gepaard met een achteruitgang van het landschap en de natuur. Traditioneel beheer, zoals het periodiek hakken van houtkanten (hakhoutbeheer) verdween, met als gevolg een verlies aan structuurrijke elementen waar agrarische soorten aan geboden zijn. Kleine landschapselementen die niet langer intensief beheerd werden, raakten in verval en verwilderden. Een duidelijk voorbeeld hiervan is het uitscheuren van knotbomen onder hun eigen gewicht bij gebrek aan onderhoud.

Dit heeft geleid tot het verdwijnen van karakteristieke landschapselementen, maar ook tot een verslechtering van het leefgebied voor (agrarische) grondgebonden soorten. Verwilde KLE's vormen vaak uitkijkposten voor predatoren zoals kraaien, wat extra druk zet op kwetsbare fauna. Een goed onderhouden landschap, met voldoende open ruimte, structuren zoals struikgordels en een gevarieerde inrichting, is dan essentieel voor het behoud van agrarische soorten.

Voor dit type landschap is een gecoördineerde aanpak noodzakelijk. Een gezamenlijk, afgestemd beheer biedt meerdere voordelen: het maakt het beheer efficiënter en goedkoper, vermindert hinder en overlast tijdens landbouwactiviteiten, en draagt bij aan een betere kwaliteit van de landschapselementen én van het landbouwlandschap in het algemeen. Bovendien biedt dit op termijn extra potentieel, bijvoorbeeld door het inzetten van beheerresten als bodemverbeteraar – een piste die in de toekomst zeker verder onderzocht kan worden.

Chris Van Steenwinkel maakte de opmerking dat de patrijs nog zeer sterk aanwezig is op het Hombeeks Plateau. Hoewel er initiatieven zijn om deze soort te digitaliseren en te tellen, en er veel inspanningen worden geleverd om haar te beschermen, worden tegelijkertijd in dezelfde regio nestkasten voor roofvogels (torenvalk, buizerd, havik) geplaatst. Er is nauwelijks aandacht voor predatiecontrole; we geven ze juist woon- en leefgebied, wat nadelig uitpakt. Bovendien hangen de nestkasten direct boven de nesten van patrijzen.

Lucas erkende deze zorgen en benadrukte dat zonder maatregelen tegen predatoren het moeilijk is om gezonde populaties te behouden. Het Regionaal Landschap probeert via het LOB-project zijn bijdrage te leveren, terwijl de WBE als jagers op een andere wijze kunnen bijdragen aan het beheer van predatoren. Hierop merkt Chris op dat de WBE vaak worden uitgesloten en niet als volwaardige partner worden betrokken.

Arthur vroeg vervolgens of dit aspect binnen het project meegenomen kan worden. Greet antwoordde dat men vanuit andere projecten kritisch moet bekijken wat wel en niet werkt, en bedachtzaam te werk moet gaan bij het realiseren van bepaalde zaken.

Tot slot benadrukte Lucas dat deelname aan landschapsbeheer volledig vrijblijvend en op vrijwillige basis gebeurt. Zowel landbouwers als Regionaal Landschap kunnen het initiatief nemen tot samenwerking: landbouwers kunnen zelf een voorstel doen of hun interesse laten blijken, terwijl ook Regionaal Landschap gericht voorstellen kan formuleren. De samenwerking kan dus in beide richtingen tot stand komen.

Er werd voorgesteld om een gezamenlijk terreinbezoek in Zemst te organiseren. Na de vergadering werd de volgende oproep verstuurd aan de leden:

Oproep: Terreinbezoek in Zemst

In het kader van het project Voedselregisseurs organiseren Louis (RLBK) en Lucas (RLRL) een terreinbezoek in Zemst, waar je het landschapsbeheer in samenwerking met landbouwers in de praktijk kan verkennen.

Datum: woensdag 25 juni

Startuur: 9u30

Verzamelpaats: de kerk van Zemst t.h.v. Stationslaan 17, 1980 Zemst. Van daaruit kan worden gecarpooled.

Weet je nu al dat je interesse hebt om mee te gaan? Laat het dan even weten via pauline.weterings@mechelen.be. Mocht 25 juni niet goed uitkomen, dan kan het terreinbezoek worden vervroegd naar 11 of 18 juni. Laat je het weten als één van deze data beter uitkomt?

Voor inhoudelijke vragen over het bezoek of andere zaken rond landschapsbeheer, kan je rechtstreeks contact opnemen met Lucas of Louis.

Hun contactgegevens kan je hieronder terugvinden:

- lucas.vanermen@rlrl.be
0468 27 22 62
- louis.put@brabantsekouters.be
0498 10 50 22

NIEUW VERKOZEN RAAD VAN BESTUUR (VOORZITTER EN ONDERVOORZITTER)

In de uitnodiging voor de vergadering van 5 mei werd de volgende oproep gedaan: “*Wil je je kandidaat stellen voor het (onder)voorzitterschap? Laat het ons vooraf weten via milieu@mechelen.be, zodat we hier rekening mee kunnen houden.*”

Eerder had Kurt Verbruggen, voorzitter tijdens de afgelopen bestuursperiode, al aangegeven dat hij zijn functie opnieuw wil opnemen. Albert Van Alsenoy liet eveneens vooraf weten bereid te zijn om zijn ondervoorzitterschap voort te zetten. Na het uitbrengen van de oproep werden geen andere kandidaturen ontvangen. Op de vergadering, bij het stemmen over het (onder)voorzitterschap, werd geen bezwaar ingebracht door de andere leden van de raad. Bijgevolg werden Kurt Verbruggen en Albert Alsenoy herkozen als respectievelijk voorzitter en ondervoorzitter.

TOELICHTING: ERKENNING VAN 9 JULI 2024 DOOR PAULINE WETERINGS

Tijdens de vergadering gaf Pauline Weterings, medewerkster van de dienst Milieu en Landbouw, een toelichting over de erkenning van het weersfenomeen van 9 juli 2024 als ramp door de Vlaamse Regering. Deze informatie werd eerder al via e-mail bezorgd aan de Mechelse landbouwers. Naar aanleiding van binnengekomen vragen volgde later een bijkomende e-mail met verduidelijkingen en extra toelichting.

Op 14 maart 2025 erkende de Vlaamse Regering officieel de hevige regenval, storm- en rukwinden met een lokaal karakter en de hagelbuien van 9 juli 2024 als ramp. Voor Mechelen werden de storm- en rukwinden met een lokaal karakter als de hagelbuien erkend.

Om in aanmerking te komen voor een gedeeltelijke tegemoetkoming van het Vlaams Rampenfonds, moet aan een aantal voorwaarden voldaan worden. Niet alle materiële schade komt in aanmerking komt.

De belangrijkste algemene voorwaarden zijn als volgt:

- de schade is het rechtstreekse gevolg van een door de Vlaamse Regering erkende natuurramp;
- de schade bedraagt meer dan 500 euro. Voor private goederen geldt een franchise van 500 euro; dit betekent dat de eerste 500 euro niet wordt terugbetaald wordt (voor openbaardomeinggoederen is dit 12.500 euro);
- de beschadigde goederen zijn niet verzekeraar via je eigen brandpolis voor eenvoudige risico's.

Bovendien kan voor schade aan teelten en niet-binnengehaalde oogsten door erkende natuurrampen alleen een gedeeltelijke tegemoetkoming worden aangevraagd als de landbouwer een brede weersverzekering heeft afgesloten voor minstens 25% van het teeltareaal. Schade door hagel aan teelten komt niet in aanmerking voor vergoeding.

Er is echter een uitzondering voorzien voor zelfstandigen die zich tijdelijk in een moeilijke financiële of economische situatie bevinden. In dat geval kan alsnog een tegemoetkoming worden verkregen, ook zonder brede weersverzekering. Deze uitzonderingsregel geldt mits het voorleggen van een attest van vrijstelling van de bijdrage aan het sociaal verzekeringsfonds, afgeleverd door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ).

Een aanvraag tot tegemoetkoming kan nog ingediend worden tot en met 30 juni 2025. Dit kan via het e-loket van het Vlaams Rampenfonds. Daarbij kan het proces-verbaal, opgesteld door de schadecommissie, toegevoegd worden als objectieve vaststelling van de geleden schade. Op de website van Vlaanderen zijn de geldende voorwaarden en aanvullende informatie terug te vinden.

Arthur verduidelijkt nog dat de storm en dus veroorzaakte schade erkend werd als een natuurramp onder de categorie 'storm- en rukwinden', en niet als 'tornado'. In het eerste geval is voor tussenkomst de brede weersverzekering nodig, terwijl dit bij een erkenning als 'tornado' niet het geval zou zijn. Koen Verbruggen geeft aan dat de brede weersverzekering geldt voor volledige teelten, en dat het verzekeren van een beperkt gedeelte – bijvoorbeeld enkel bloemkolen – niet mogelijk is. Wilfried Maes vult aan dat hij zelf reeds 40.000 euro heeft betaald voor de verzekering, maar dat deze voornamelijk gericht is op de tuinbouw. Hij wijst erop dat het verzekeren van meerdere teelten op hetzelfde areaal niet betaalbaar is.

Vervolgens informeerde Arthur of de brede weersverzekering momenteel nog gesubsidieerd wordt door de Vlaamse Overheid. Vanuit de raad werd bevestigd dat dit voorlopig nog het geval is, maar dat de subsidie vanaf volgend jaar wegvalt. Er werd daarbij opgemerkt dat dit vermoedelijk tot gevolg zal hebben dat weinig tot geen landbouwers de verzekering nog zullen afsluiten.

TOELICHTING: ONDERZOEK NAAR DE IMPACT VAN KRAAIACHTIGEN OP GEWASSEN DOOR CHRIS VAN STEENWINKEL

Tot op heden baseerde het beheer van kraaiachtigen zich voornamelijk op onderzoek uit Nederland. Aangezien deze studies niet specifiek van toepassing zijn op de Vlaamse context, zijn de conclusies ervan niet langer als geldig te beschouwen voor Vlaanderen. Hierdoor rijst de nood om af te wijken van het huidige Soortenbesluit, aangezien kraaiachtigen niet onder de jachtwetgeving vallen.

Chris Van Steenwinkel gaf een toelichting over het nieuwe onderzoek dat Landmax binnenkort zal opstarten in Vlaanderen. Dit onderzoek richt zich op het bevestigen van de resultaten van de pilootstudie (schade van kraaiachtigen op maïspercelen) en het bepalen van de economische gevolgen.

Wat wordt er verwacht?

- invullen van verzamelaanvraag;
- onderzoek naar alle graangewassen en fruit;

- 3 weekends kraaitellingen.

Drie leden van de landbouwwraad hebben zich reeds kandidaat gesteld om aan het onderzoek deel te nemen.

Na de vergadering werd de volgende oproep verstuurd naar alle leden van de landbouwwraad om bijkomende deelnemers te werven voor het onderzoek:

Oproep: veldonderzoek naar de impact van kraaiachtigen op gewassen

Momenteel is er weinig wetenschappelijke informatie beschikbaar over de impact van kraaiachtigen op landbouwgewassen. In 2023 voerden Landmax en DLV een pilootstudie uit naar de schade die deze vogels aanrichten op maïspercelen. Om de bevindingen van deze studie te bevestigen en de economische gevolgen nauwkeuriger te bepalen, wordt een uitgebreid vervolgonderzoek opgestart. Hiervoor zijn de onderzoekers op zoek naar percelen verspreid over Vlaanderen die kunnen worden opgenomen in het onderzoek. Zowel landbouwgewassen als fruitteelten komen in aanmerking.

Voor meer informatie kan je de oproep (in bijlage) raadplegen of contact opnemen met Chris Van Steenwinkel.

VARIA

- **SUGGESTIES VOOR HET VERANDEREN VAN DE STATUTEN**

De huidige statuten van de landbouwwraad zijn verouderd en sluiten niet langer aan bij de huidige samenstelling en werking van de raad. Vroeger bestond de raad uitsluitend uit landbouwers, terwijl tegenwoordig andere partijen, zoals de jagers, deel uit maken van het overleg. Om de statuten af te stemmen op de gewijzigde samenstelling en werking, is een actualisatie nodig. Volgens de voorzitter is een belangrijk aandachtspunt dat in de vernieuwde statuten moet worden opgenomen dat de voorzitter van de landbouwwraad een landbouwer moet zijn.

Er werd afgesproken om de statuten in een kleiner werkgroepje (Kurt Verbruggen, Koen Verbruggen, Johan Teughels en Albert Van Alsenoy) te herbekijken en een aangepast voorstel voor te leggen tijdens de volgende vergadering.

- **VOORSTEL: BEZOEK AAN MECHELSE LANDBOUWBEDRIJVEN**

Na een recent bezoek aan het landbouwbedrijf en de gronden van Koen Verbruggen groeide het idee om ook andere Mechelse landbouwers op een gelijkaardige manier beter te leren kennen. Daarom doet Arthur Orlans, schepen van Landbouw, een warme oproep aan de andere landbouwers binnen de raad om ook hun bedrijf te laten bezoeken. Zo'n individueel bezoek biedt ons (schepen van Landbouw en de dienst Landbouw) een unieke en waardevolle inkijk in de werking, uitdagingen en noden als landbouwer. Tegelijk schept het de mogelijkheid om rechtstreeks in dialoog te gaan. Daarom willen we graag weten wie van jullie openstaat voor zo'n bezoek. Het is een ideale gelegenheid om te tonen waar je mee bezig bent en om je werkomgeving van dichtbij te laten zien. Daarnaast is het voor de schepen een kans om op een persoonlijke manier kennis te maken.

Heb je interesse? Laat dan even iets weten via pauline.weterings@mechelen.be. We nemen later contact met je op om samen een geschikt moment vast te leggen.

- **VOORSTEL: VERGADERDATA VOOR DE LAND- EN TUINBOUWRAAD**

Tijdens de vergadering werden verschillende mogelijke data besproken voor de vergaderingen van de land- en tuinbouwadviesraad in de loop van 2025 en 2026. Op basis hiervan werden alvast de volgende data vastgelegd:

- maandag 28 juli 2025
- dinsdag 28 oktober 2025

Beide vergaderingen beginnen om 20.00 uur, en gaan door in het ontmoetingscentrum De Kettinghe, Sint-Amandusstraat 5A te Heffen. De vergadering wordt telkens afgerond rond 22 uur. Noteer deze data alvast in je agenda! Een uitnodiging wordt nog op voorhand uitgestuurd.

De vergaderdata voor het jaar 2026 zullen tegen het einde van dit jaar worden meegedeeld.

- **WHATSAPP VOOR VERGADERINGEN**

Op de vraag of WhatsApp kan worden ingezet voor het versturen van uitnodigingen en andere communicatie binnen de Landbouwraad, gaven de leden aan hier positief tegenover te staan. een combinatie van beide kanalen als praktisch en efficiënt wordt beschouwd.

- **WATER VOOR LANDBOUW**

Koen Verbruggen gaf aan dat er vanuit de landbouwsector voldoende input is geleverd tijdens de participatieavonden. Hij stelt echter de vraag wat er concreet met deze inbreng is gebeurd. Arthur antwoordde daarop dat er in het kader van het project *Water voor Landbouw* enkele maatregelen zijn genomen, zoals de aanleg van een bufferbekken aan de Bankstraat, het plaatsen van pluviometers, en de toepassing van peilgestuurde drainage en stuwen. Hij gaf echter aan dat het project niet optimaal was uitgewerkt: er werd een studie opgezet voor een stuk dat als natuurgebied is aangeduid én zonder voorafgaand akkoord van de eigenaar over de mogelijks geplande ingrepen.

Daarnaast werd vanuit de landbouwraad een opmerking gemaakt over het hergebruik van rioolwater. Een voorgesteld idee is de aanleg van een ringleiding met aftakpunten voor een efficiënte waterverdeling. Daarbij is het essentieel dat het water voldoende zuiver is om veilig te kunnen hergebruiken op het Hombeeks Plateau.

Tot slot werd vanuit de raad benadrukt dat er nood is aan een meer praktische aanpak in plaats van louter theoretische benaderingen.

Voor verslag,

Pauline Weterings